

ihsan ketin

Oktay TURHAN
Balıkesir JeoGenç

"...Evimizi-bağımızı çevreleyen koyu renkli-benekli kayalar,ince levhalar halinde dilim dilim olmuş "sal"lar,köşeli kenarlı sütunlar şeklinde sıralanmış kapkara taşlar ve nihayet, zirvesinden hiçbir zaman karın ve dumanın eksik olmadığı Erciyes Dağı ile onun etrafını saran sivri sivri tepeler, o dönemde beni çok etkilemişler,bir bakıma haberim olmadan,beni bir mesleğe yönlendirmişlerdi..."

İhsan ketin 1914 yılı ilkbaharında,Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasında kısa bir süre önce doğdu.Ailede okuma yazma bilen olmadığı için,doğduğu ay ve günü üniversiteye kayıt olduğu 1932'de "kendisi" seçti:"10 Nisan 1914".

Altı yaşında mahalle mektebinde eğitime ilk adımını atan Ketin,ortaokul ve liseyi parasız-yatılı olarak Kayseri de tamamladı.1932'de pekiyi dereceyle mezun olan Ketin,lise müdürünün teşvikiyle,o sıralarda milli eğitim bakanlığının Avrupa'ya üniversite eğitimi için göndereceği öğrencilerden biri olmaya aday gösterildi ve bunun için gerekli sınava **Doğa Bilimleri** tahsili yapmak isteğiyle girdi.Aynı tarihte o zamanki adı "Yüksek Mühendislik Mektebi" olan İTÜ'nün ve Yüksek Muallim Mektebi'nin sınavlarına da katıldı.Yüksek Muallim mektebinde fizik-kimya öğretmenliğinin kazanarak İstanbul'da yatılı eğitim imkanını elde ettiği sırada,Avrupa sınavında da başarılı olduğunu öğrendi ve Doğa Bilimleri tahsili yapmak üzere Almanya'nın Berlin kentine doğru yola koyuldu.

İki yıllık dil eğitiminden sonra 1934 kış döneminde Berlin Üniversitesi'ndeki tahsiline Kimya,Zooloji ve Jeoloji dersleriyle başladı. Burada ünlü tektonikçi Hans Stille'nin "Mukayeseli Tektonik" derslerine de katıldı. Aynı yıl yaz sömestrinde,Berlin'in "gürültülü ve kargaşalı" bulunduğu şehir hayatından uzaklaşmak amacıyla Bonn'daki Friedrich Wilhelm Üniversitesi'ne geçti. Daha sonra doktorasını yönetecek jeoloji profesörü ve ünlü tektonikçi Hans Closs'un da bulunduğu bu üniversitenin Matematik-Tıbbi İlimler Fakültesi'nde Jeoloji, Botanik,Zooloji ve Kimya dersleri aldı. 1936'da Freiburg/Breisgau Üniversitesi'ne geçerek burada bir sömestr okuduktan sonra,1936-1937 yıllarını kapsayacak Eifel bölgesindeki tezinin arazi çalışmalarına başladı.1938'de Almanya'nın jeolojik açıdan önemli bir çok bölgesindeki araştırmalarına katıldı; aynı yıl doktor jeolog ünvanını aldı ve Türkiye'ye dönerek meslek hayatına İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeoloji Enstitüsü'nde asistan olarak başladı.

Ülkeye dönüşünün ertesi senesi yaşanan Erzincan deprem felaketi ve 33.000 kişinin ölümü sonucu depremlerle ilgili çalışmalara başlayan Ketin, yurdun çeşitli bölgelerinde irili ufaklı sayısız depremi araştırdı.1948 yılında Kuzey Anadolu Deprem Kuşağının Erzincan'dan Bursa'ya kadar uzanan büyük bir doğrultu atımlı

fay olduğunu keşfederek, bu fay boyunca, Anadolu'nun fayın güneyinde kalan kısımlarının batıya doğru kaydığını farkeden Ketin, bu batıya hareketi mümkün kılabilecek bir diğer fayında Anadolu'nun güneyinde olması gerektiğini tahmin etmiştir.

İhsan Ketin yirminci yüzyılın ikinci yarısında, özellikle 1960'lı yıllarda ortaya çıkan levha tektoniği devriminden önce, bu devrime yol açan kahramanlardan biriydi. Cambridge Üniversitesi Jeofizik Profesörü Dan McKenzie'nin Ketin'in vefatı üzerine gönderdiği mesajda söyledikleri bunu doğrular niteliktedir. McKenzie: "Ekseri jeologların tersine, o, deprem faylarının jeolojik etkilerini, bunların bunların incelenmesi popüler olmadan çok önce anlamıştı. Bu problem üzerine O'nun yaptığı öncü çalışmalar kıtasal deformasyonu anlamamızda çok etkili olmuştur. Benim Batı Türkiye ve Ege'deki çalışmalarım üzerinde de etkisi büyüktür".

İhsan Ketin bilimsel ürünlerin yalnızca kendi dar çerçevesinde değil, bütün dünya bilim ortamında tartışılmasını isterdi. Kendi kürsüsünde üretilen bilimsel ürünlerin dünya bilim alemine sunulması Ketin'in en titizlendiği, en taviz vermediği konu olmuştur. Bilim adamı olarak onu tek ilgilendiren hedef gerçeği bulabilmektir. Yaşamında da katı bir mantık çerçevesi içinde gerçekçiydi. Bu gerçekçilik onu her türlü mevki ve para hırsından kurtarmıştır. Bilimin rütbelere tarafından değil, kişiler tarafından yapıldığını söylerdi. Ketin, bir araştırmada kimin haklı kimin haksız olduğu sorusunu hiçbir zaman sormamış, sordurtmamıştır. Onu ilgilendiren hangi fikirlerin, hangi gözlemlerin gerçeğe en yakın olduğunu.

Ketin türkçe en çok ders kitabı üretmiş olan jeologdur. Yurt dışında yaptığı yayınların mutlaka bir türkçesinde Türkiye'de yayınlanmasına özen göstermiştir. Uluslararası çapta bir araştırmacı, geniş bilgili bir öğretmen ve başarılı bir bilim yöneticisi olan Ketin, dünya jeolojisine büyük yanal atılımlı fayların tanınması; üzerinde büyük atılımların olduğu oynak tektonik sınırlarla çevrili, büyük ölçüde rijit kütlelerin hareketinin tektonikteki önemini görülmesi ve dağ kuşaklarının yapılarının temelde asimetric olduğu gibi önemli kavramların anlaşılması konusunda yaptığı ölümsüz katkıların yanında, Türkiye jeolojisinde hem bölgesel jeoloji hem de ülkenin jeolojik tarihçesinin ortaya çıkarılmasında anahtar rol oynamıştır. Halen kullanılan Türkiye tektoniği modelleri büyük ölçüde Ketin'in neotektonik ve paleotektonik sentezlerine dayanılarak üretilmiştir.

Ketin, Türkiye Bilimleri Akademisi'nin tek oturumda seçtiği ilk beş şeref üyesinden biridir. Arkasında bıraktığı araştırma grubu, günümüzde Türkiye'nin dünya bilim çevrelerinde etkisi en büyük olan araştırma grubudur.

Kaynak: Yapı Kitapevi,